

ט"ז כסלו תשפ"ד
29 נובמבר 2023

לכבוד מר יואב קיש שר החינוך משרד החינוך	לכבוד בצלאל סמוטריץ שר האוצר משרד האוצר	לכבוד עו"ד גלי בהרב מיארה היועצת המשפטית לממשלה משרד המשפטים
--	--	---

שלום רב,

הנדון: הגדלת המימון למוסדות הפטור של החינוך החרדי במסגרת תקציב המדינה לשנים 2023-2024 - התראה לפני נקיטת הליכים

סימוכין: מכתבינו מימים 30.5.2023 ו-3.8.2023

בשם המרכז הרפורמי לדת ומדינה, הזרוע המשפטית והציבורית של התנועה הרפורמית - יהדות מתקדמת בישראל, הריני לפנות אליכם כדלקמן:

1. ביום 27.11.2023 אישרה ממשלת ישראל לתקן את התקציב לשנת 2023 ובתוך כך הוחלט, במסגרת יישום הסכמים קואליציוניים בשנת הכספים 2023, להקצות למוסדות הפטור של החינוך החרדי תקציב נוסף בסך של 46 מיליוני ₪ (להלן התקציב הנוסף)

2. לא רק שאישור התקציב הנוסף מנוגד בתכלית לעמדת בנק ישראל והדרג המקצועי במשרד האוצר על רקע עלויות המלחמה הישירות והעקיפות הגבוהות בכללן עלויות שיקום יישובי עוטף עזה ופינוי מאות אלפי תושבי יישובי הדרום ויישובי הצפון המחייבות קיצוץ נרחב יותר בכספים הקואליציוניים, אלא שאישור התקציב הנוסף אף מעלה קשיים משפטיים חמורים עליהם עמדנו במכתבינו שבסימוכין שיש בהם, לטעמנו, כדי למנוע את העברת התקציב הנוסף למוסדות הפטור.

3. כזכור, במכתבנו שבסימוכין הצבענו על כך שהגדלת התקציב למוסדות הפטור כאמור בהחלטות ממשלה 241 ו-511 נקבעה מבלי שתוצב כל דרישה נוספת בפני מוסדות הפטור אשר תצדיק זאת וחרף הידיעה כי מוסדות הפטור הם למעשה מוסדות חינוך שאינם מפוקחים כלל על ידי משרד החינוך. מוסדות הפטור הפועלים מכוח סעיף 5 לחוק לימוד חובה התש"ט-1949, מתוקצבים על פי תקנה 15 לתקנות לימוד חובה (מתן הוראות פטור לגבי מוסד חינוך ותקצובו) הוראת שעה תשע"ח-2018 (להלן: "תקנות לימוד חובה") בשיעור של 55% ביחס למוסדות הלימוד הרשמיים וזאת בגין חובתם ללמד 55% מתוכנית היסוד המבטיחה את מטרות החינוך הממלכתי הקבוע בסעיף 2 לחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953. ואולם בהיעדר פיקוח לא ממלכתיים מוסדות הפטור את חובתם זאת. החלטה המאשרת הגדלת תקציב למוסדות הפטור במצב דברים זה, משמעותה שלא ניתן לוודא כי התקציבים האמורים אכן משרתים את המטרות שלשמן הוקצו ולכן הינה בלתי חוקית.

העדר פיקוח ראוי על מוסדות הפטור

4. במכתבנו שבסימוכין פירטנו כי התופעה של העדר פיקוח ראוי על המוסדות החינוך החרדי בכלל ועל מוסדות הפטור בפרט מתקיימת למרבה הצער מזה שנים רבות. על תופעה חמורה זו עמדו הן

בתי המשפט והן מבקר המדינה בדו"ח משנת 2020. בבג"ץ 4805/07 עמד בית המשפט על כך שאין פיקוח על 40,000 תלמידים הלומדים במוסדות הפטור. בפסק הדין שניתן בעתירה ביום 27.7.08 קבע בית המשפט כי "אין חולק בדבר הצורך בקיום פיקוח על מוסדות החינוך כדי לוודא את דבר עמידתם בתנאים הנדרשים לצורך תקצובם הממלכתי. המדינה מכירה בחשיבות הפיקוח על מוסדות החינוך ובחיוניותו במערכת התמיכות הממשלתיות."

5. בנוסף לדוח החמור של מבקר המדינה משנת 2020 אשר הצביע על היעדר פיקוח ועל כך שלא מתקיימים לימודי ליבה בכלל מוסדות הלימוד החרדיים ובכללם מוסדות הפטור מצטרף מחקר שנערך לאחרונה על ידי לטם פרי חזן ונטע ברק קורן המצביע על כך שתוכנית הליבה לא נלמדת על ידי מוסדות הפטור ואין עליהם כל פיקוח אפקטיבי. **Noncompliance with the Law as Institutional Maintenance: The Case of Haredi Boys Schools' Decisions Regarding Core-Curriculum Regulations** Lotem ,Perry-Hazan Department of Leadership and Policy in Education, Faculty of Education, University of Haifa Netta Barak-Corren School of Law and the Federmann Center for the Study of Rationality, Hebrew University of Jerusalem

6. על החובה להקצות כספים רק אם נערכת בקרה על שימוש בהם למטרות להם ניתנו כבר עמד בית המשפט העליון מספר פעמים בהדגישו את החובה לפקח כי מוסדות הפטור אכן עושים שימוש בכספים הניתנים למטרות הקבועות בחוק והם הענקת לימודי ליבה והכשרת התלמידים לחיים בחברה האזרחית.

הגדלת תקציב מוסדות הפטור מעמיקה את ההפליה

7. הגדלת תקצוב מוסדות הפטור, במצב דברים בו ידוע לכל כי כבר כיום הם אינם מקיימים את החובות המחייבות אותם בחוק, בלא הצבת כל דרישות להטמעת לימודי היסוד הנדרשים בחוק לימוד חובה, מהווה הפליה בשני מישורים: ראשית - כלפי מוסדות החינוך הרשמיים כלפיהם נאכפות דרישות החוק - שכן למוסדות הפטור ניתן יתרון על פני מוסדות רשמיים. כך, למשל, תלמידים הלומדים במוסדות אלה לומדים בדרך כלל בכתות קטנות. שנית, הפגיעה בשוויון באה לידי ביטוי לא רק בשוני של מידת האכיפה והיישום של תכנית היסוד במוסדות לימוד שונים אלא גם בפגיעה בשוויון ההזדמנויות של ילדים בוגרי מוסדות אלה. מניעת נגישותם של חלק מקהל התלמידים לתכנית הליבה, כלומר למערכי לימוד המקנים ידע ומיומנויות בסיסיים לקראת השתלבות בסביבת עבודה עתירת-טכנולוגיה ומבוססת-ידע, פוגעת לא רק בזכות לשוויון הזדמנויות חינוכיות, אלא גם במעמד וביכולת ההשתכרות העתידיים של תלמידים אלה. בתנאים אלה הופך בית הספר מסוּכָן המקדם שוויון חברתי לגורם המגביל את הניעות החברתית-כלכלית של פרטים ושל קבוצות והמקבע את הריבוד הבין-קבוצתי בחברה.

חוסר מידתיות ושיקולים זרים

10. ראש אגף התקציבים, מר יוגב גרדוס הבהיר בחוות דעתנו מיום 12 במאי 2023 כי הגדלת תקציבי מוסדות חינוך שאינם רשמיים ללא דרישה בחובת פיקוח ולמודי מקצועות היסוד תביא להחרבת פערי המיומנויות ותביא לפגיעה בשוק התעסוקה.
11. ודוק, הגדלת התקציב למוסדות הפטור בלא התניית התקצוב בפיקוח טומנת בחובה השלכות קשות. בכללן, הרחבת פערי המיומנויות בין תלמידים בוגרי החינוך הרשמי לבין בוגרי מוסדות פטור חסרי מיומנויות הנדרשות להשתלבות בשוק התעסוקה ומיצוי כושר השתכרות. גידול מתמיד במספר בוגרי מוסדות הפטור אף יוביל לפגיעה בשוק התעסוקה ובכלכלת ישראל.
12. אישור הגדלת התקציב למוסדות הפטור חרף ההשלכות האמורות מעיד כי מדובר בהחלטה הלוקה בחוסר מידתיות והנגועה בשיקולים זרים.

סיכום

13. לאור כל האמור לעיל, אנו פונים אליכם בדרישה כי תתנו כל העברת תקציב למוסדות הפטור בקיום פיקוח על לימודי ליבה בשיעור של 55%, ובכלל זה השתתפות במבחני מיצ"ב וקיום הכשרות מורים, המהווים תנאי הקבוע בדיון לביצוע העברה של תקציבים ותורו על ביטול ההגדלה האמורה בהחלטת הממשלה בשל היעדר הפיקוח במצב הנוכחי.
14. נבקש מענה למכתבנו בתוך 14 יום. בהיעדר מענה, לא תיוותר בידנו ברירה זולת פנייה לערכאות. התראה נוספת לא תישלח.

בכבוד רב

ריקי שפירא-רוזנברג, עו"ד

העתק: מר ענר הלמן, מנהל מחלקת הבג"צים, משרד המשפטים